

Slavernij: wie moet aan wie excuus aanbieden (of herstelbetalingen doen)?

Posted on 10 juli 2021 by Frits Bosch

Slavernij wordt in de Dikke van Dale omschreven als een toestand waarin de ene mens het eigendom is van een ander mens, terwijl de slaaf zonder eigen rechten wordt ingezet voor dwangarbeid. Het verschijnsel is van alle tijden en van alle continenten.

In sommige publicaties wordt echter gedaan alsof slavernij vooral een Europese aangelegenheid was. Niets is minder waar: het is veeleer een Arabische, Afrikaanse en Aziatische zaak. Europeanen dienden zich hier laat, in relatief bescheiden mate en kort aan.

Slavernij in notendop

Emeritus-hoogleraar geschiedenis van Europese expansie en migratie aan de universiteit van Leiden Piet Emmer heeft zijn levenswerk gemaakt van het

bestuderen van slavernij. Hij is de ultieme expert. Het woord 'slavernij' roept bij allen ontzetting en schaamte op. In het westen is er al anderhalve eeuw geleden officieel afscheid van genomen, maar zo niet elders.

Emmer heeft over slavernij diverse dikke boeken geschreven. Nu is er bij Prometheus zijn boek verschenen dat zo beknopt mogelijk de essentie van slavernij en de betekenis ervan voor ons land samenvat. In *'De geschiedenis van de Nederlandse slavernij in een notendop'* geeft Emmer een gedetailleerde analyse van de slavernij in Europese koloniën in Noord- en Zuid-Amerika en Zuid-Afrika.

Zuid-Afrika is de regio waar mijn voorouders een bestaan hadden in Potjefstroom, in de Boerenoorlog (1880-1892) in een Brits concentratiekamp vermoord, maar dit terzijde. Moet ik excuses en herstelbetalingen eisen van de Britten?

In Europa werd het eerst de slavernij afgeschaft

Emmer beschrijft hoe slavernij is ontstaan, wie slaaf werd en waarom West-Europa na 1350 geen slaven meer kende. Europa werd daarmee tot een slavenvrije enclave in een wereld vol slavernij. De slavernij buiten Europa kon bestaan omdat buiten ons werelddeel andere (lagere) normen en waarden bestonden en nog steeds bestaan.

Emmer beschrijft hoe de handel van tot slaven gemaakten plaatsvond en hoe bikkelhard Afrikanen met hun slaven omgingen (zoals verdorst in de Sahara) om ze aan te bieden aan blanke zeevaarders. De handel werd volkomen beheerst door Afrikanen. Schuld en schaamte zou dus in de eerste plaats ook de aanbieders, Afrikanen, moeten treffen.

Emmer beschrijft ook hoe futiel de betekenis van slavernij was voor de Nederlandse economie, maximaal 5% op het hoogtepunt, hoe anders dan veelal gedacht wordt. Emmer beschrijft ook hoe miljoenen Europese blanken vanuit Zuid-Europa tot slaaf werden gemaakt en verhandeld werden. Slavernij trof alle huidskleuren.

Slavernij is uiteraard slecht, het is onderdrukking, maar niet enkel slecht. Want onder slavernij gaan verschillende soorten afhankelijkheidsrelaties schuil. In sommige delen van de wereld stonden mensen zelfs in de rij om slaaf te worden om daarmee een gegarandeerde boterham en onderkomen te verwerven.

Dan is het ook begrijpelijk dat – afgezien van een enkele serieuze slavenopstand in Haïti en de Nederlandse kolonie Berbice (1763) – slavernij niet door slavenopstand is afgeschaft maar door de parlementen in de koloniale moederlanden in Europa, de VS en Brazilië.

Slavernij werd niet door slaven ter discussie gesteld. Waarom zouden ze? Afrikanen kwamen uit samenlevingen waarin slavernij standaard was. Maar dat is kennelijk geen politiek aantrekkelijk gegeven zegt Emmer, dus werd dit verdraaid in de nieuwe 'Canon van Nederland': alsof slaven zelf een eind aan de slavernij hebben gemaakt.

Pas in 2007 werd slavernij internationaal verboden

In 1814 ondertekende Nederland een internationaal verdrag voor stopzetting van de handel in tot slaaf gemaakten. Engeland was één der eersten die slavernij afschafte, Nederland één der laatsten in het westen. Op 1 juli 1863 werd de slavernij zelf officieel afgeschaft in Nederlands belangrijkste slavenkolonie Suriname. Pas sinds 2007 is slavernij internationaal verboden.

Als we een vergelijking treffen tussen de nazaten van Amerikaanse slaven en de huidige Afrikanen, dan mogen we constateren dat eerstgenoemden aanzienlijk beter af zijn dan laatstgenoemden die in gammele bootjes hun leven wagen om de oversteek te maken naar de nazaten van die slavendrijvers in Europa. Zo erg is het blijkbaar niet.

Er is geen haar op het hoofd van zwarten in de VS om terug te keren naar het continent van oorspronkelijke herkomst, Afrika. Het is Afrikanen nog steeds niet gelukt om een enigermate acceptabele situatie te creëren op dit prachtige continent. Het zou goed zijn als zwarten alhier daarop eens de focus richten en zich inzetten voor lotsverbetering aldaar. Chinezen weten er wel raad mee om dit content naar hun commerciële hand te zetten. Chinese ontwikkelingshulp? Uitbuiten zul je bedoelen!

Activisten doen zich voor als wetenschappers

Emmers' nieuwe boek mogen we ook zien als een afrekening met lieden die menen wetenschap over slavernij te kunnen inzetten voor hun activistische doeleinden.

Een ergere doodzonde kun je als wetenschapper niet plegen. Ze lijken dat vooral te doen om de witte mens in het verdomhoekje te plaatsen over hoe slecht ze zijn als onderdrukkers, hypocriet ten gunste van hun eigen boterham.

Het gaat hier om lieden die menen feiten te kunnen verdraaien of eenzijdig te belichten, halve waarheden te debiteren of leugens te verspreiden. Het zijn volgens Emmer nepwetenschappers die hun gal spuien, uiteraard met behulp van ons belastinggeld.

Emmer laat ze uitgebreid en met redenen omkleed de revue passeren. Naming and shaming: Karwan Fatah Black, Zihni Özdil, Gloria Wekker, Pepijn Brandon, Karin Lurvink, Ulbe Bosma, Alex van Stipriaan. Sommigen maken er een sport van om te suggereren hoe door en door slecht, racistisch, de witte mens is. '*Wat je zegt ben je zelf*': racist.

Rancune als motorblok?

Deze lieden wordt volop onderdak geboden in de kolommen van NRC Handelsblad. Het boek van Emmer zal door deze krant genegeerd worden. Indien men Emmer niet wil lezen, dan is *'Rednecks and White Liberals'* van de zwarte ex-marxist filosoof, econoom en socioloog prof. Thomas Sowell aan te bevelen.

Is het ultieme doel rancune om te zetten in de neergang van ons werelddeel, 'Weg met ons'? Doet het wentelen in slachtofferschap de gekleurde mens veel goed? Nee, het stimuleert rancune, minderwaardigheidsgevoelens en apathie. Exact datgene wat je niet wilt hebben.

Martin Luther King: '*I look to a day when people will not be judged by the color of their skin, but by the content of their character'.* Dat betekent ook, dat mensen niet beoordeeld worden op gedragingen van hun voorouders. Het gaat om emancipatie, niet om zielig slachtofferschap.

Bloedschuld bestaat niet

Er bestaat gelukkig niet zoiets als bloedschuld. Dat impliceert tevens dat 'excuses' niet wenselijk zijn, zowel niet van zwarte Afrikanen als van witte Europeanen. Beschouw en beoordeel historie in het betreffende tijdgewricht en omarm het, we hebben er van geleerd en gaan nu verder. Dat betekent ook Gouden Koets met

zijpanelen zo laten en als zodanig gebruiken, want we weten hoe het zit en we zijn er allerminst trots op…

Emmer klaagt ook Tropenmuseum, Mauritshuis, Rijksmuseum, EO en NOS aan over verdraaide en eenzijdige teksten over Nederlandse slavernij. Er is blijkbaar geen onderwerp om zo heerlijk over te kunnen liegen als over slavernij. Het past zo fantastisch in deze tijdgeest om als witte mens het boetekleed aan te trekken en door het stof te gaan! *Mea culpa!*

Hoezo herstelbetalingen? Aan Suriname?

Suriname, slavenkolonie, prachtig land. *'Het is een failed state, een mislukt land, en dat heeft ernstig te maken met de etnische opdeling'*, meent minister Stef Blok. Statistieken en onafhankelijke ranglijsten tonen aan dat hij gelijk heeft. Surinamers lijken het te bevestigen, want ze kwamen voor de onafhankelijkheid in 1975 met honderdduizenden naar ons land. Zo erg zijn die slavendrijvers en racisten blijkbaar niet? Een deel maakt zich hier zeer nuttig, maar een deel zorgt voor etnische profilering in criminaliteit.

Herstelbetalingen? We hebben miljarden daar geïnvesteerd, maar voor niets zo lijkt het, met een drugsbaron, militair en een voor de decembermoorden in 1982 veroordeelde hoofdman. Ons wordt voorgehouden dat het geliefde Sinterklaasfeest racistisch zou zijn. Het is het meest inclusieve feest dat je maar kunt denken, waar zwart en wit elkaar omhelzen. Het wordt nota bene volop zo gevierd in Suriname en de Antillen.

Empathische Nederlanders laten het feest bezoedelen en verminken. *'Een volk dat voor tirannen zwicht zal meer dan lijf en goed verliezen. Dan dooft het licht'* rijmde dichter H.M. Van Randwijk (1909-1969). *'Noem mij een voorbeeld van een multi-etnische of multiculturele samenleving, waar de oorspronkelijke bevolking nog woont. En waar een vreedzaam samenlevingsverband is. Ik ken hem niet'*, voegde Stef Blok er nog aan toe.

Wethouders in de vier grote steden en organisaties pleiten nu voor een nationale feestdag op 1 juli: Keti Koti, ketenen gebroken. Steeds meer steden overwegen excuses te maken voor het slavernijverleden. Dat maakt nationale excuses onvermijdelijk, meent het Adviescollege Dialooggroep Slavernijverleden. Er is volgens dit adviescollege weinig kennis over het koloniale slavernijverleden ook bij

de nazaten van tot slaafgemaakten. Dat is apert onjuist.

Lees de boeken van Emmer en verbaas je over de kennis die er over slavernij is! De dialooggroep wil een 'herstelfonds'. Bij excuses horen volgens de groep herstelbetalingen. Laten we dan ook een herstelfonds oprichten voor de nazaten van de jodenslachtoffers en laten we nog eens goed nadenken waarvoor we nog meer duurzaam herstel wensen vanuit ons verleden. Overigens is de kwaliteit van het Adviescollege van bedenkelijk niveau met uitsluitend lieden met een identieke mening.

En natuurlijk lopen de burgemeesters van Rotterdam (Ahmed Aboutaleb – moslimlanden waren zeer prominent in slavernij!) en Amsterdam (Femke Halsema) voorop in hun excuses. Halsema met tranen in haar ogen. Ze maakt niet de indruk iets te weten van slavernij. Excuses maken? Mijn zegen hebben ze. Vooral doen! Mijn advies aan hen is: Ga erbij knielen, buig je hoofd omlaag en steek je vuist in de lucht en roep: 'Excuses!'

Nederlanders dienen zich inderdaad bewust te zijn te zijn van hun historie en wat daarin grandioos goed is gegaan, maar ook wat grandioos mis is gegaan. Persoonlijk denk ik wat dat laatste betreft vooral aan de Tweede Wereldoorlog.

Op het foute slavernijverleden staat nu volop de focus. Wentel je niet in schuldgevoelens en wentel je niet in een tranentrekkend (Femke Halsema) 'mea culpa' naar nazaten van slaven. Daar hebben ze niets aan, integendeel. Overmatig medelijden heeft iets denigrerends en hypocriets in zich.

Kijk naar voren, emancipeer

Voor de nazaten geldt dat ook zij zich bewust moeten zijn van hun historie. Het komt mij voor dat hier nog een hele weg te gaan is. Erken immers dat voor het verhandelen van slaven zowel aanbieders als kopers nodig zijn: zwart en wit, zwart en lichtgekleurd.

Er was geen sprake van roof of deportatie, ja, wel door zwart naar hun tot slaaf gemaakte medemensen in Afrika en door gekleurd van Zuid-Europeanen. De transactie komt in een vrij marktmechanisme tot stand, waarbij zwart als aanbieders de overhand had.

Zij waren instigerend, sturend en als zodanig de baas, laat onder andere Emmer

zien, maar ook gekleurde auteurs. Beide partijen zijn schuldig. Wentel je niet in slachtofferschap, stop je beschuldigingen, maar wend de blik naar voren en emancipeer. *Samen naar de toekomst. We can do it!*